

Agnieszka Kuriata

(Uniwersytet Wrocławski)

Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Naukowej Nordic Summer University Summer Session 2017, Saulkrasti, 26 lipca - 2 sierpnia 2017 r.

ABSTRACT

The report of the international conference Nordic Summer University Summer Session 2017, Saulkrasti, 26 July - 2 August 2017 r.

Słowa kluczowe: sprawozdanie, konferencja, NSU, Nordic Summer University

W dniach 26 lipca – 2 sierpnia 2017 r., odbyła się kolejna, bo już 66, edycja letnia Nordic Summer University (NSU). Tym razem uczestnicy konferencji zgromadzili się w malowniczym Saulkrasti, łotewskiej miejscowości turystycznej, położonej tuż nad brzegiem Morza Bałtyckiego. Podczas kolejnych ośmiu dni, członkowie organizacji¹ obradowali w ramach ośmiu *Study Circles* oraz dodatkowego *Circle X*. Uniwersytet Wrocławski, a tym samym Polskę, podczas tegorocznej edycji reprezentowały: dr hab. Magdalena Tabernacka z Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii oraz doktorantki z Katedry Doktryn Politycznych i Prawnych Uniwersytetu Wrocławskiego – mgr Katarzyna Sadowa, mgr Barbara Jelonek oraz mgr Agnieszka Kuriata. Jak co roku, organizatorom konferencji udało się zgromadzić przedstawicieli kilkudziesięciu krajów – naukowców, niezależnych badaczy, pracowników

¹ Członkostwo w międzynarodowej organizacji Nordic Summer University otrzymuje się automatycznie wraz z przyjęciem w poczet uczestników danej edycji (letniej bądź zimowej) konferencji. Jest to o tyle ważne, że od tego momentu każdy członek Nordic Summer University może zostać wybranym reprezentantem do *General Assembly*, co upoważnia do głosowania nad tak ważnymi kwestiami jak m.in. przyjęcie budżetu organizacji, zaakceptowanie propozycji utworzenia nowych *Study Circle* czy nominacji *Arranging Committee* - zespołu zajmującego się organizacją następnej edycji letniej NSU (<http://nordic.university/organisation/>, dostęp: 25.09.2017).

akademickich oraz członków organizacji międzynarodowych. Mimo że nazwa organizacji – Nordic Summer University – mogłaby sugerować, iż spotkania odbywają się tylko w lecie a jej członkami są wyłącznie przedstawiciele krajów skandynawskich, rok rocznie, tak latem jak i podczas zgromadzeń zimowych, uczestniczą w nich naukowcy z tak odległych krajów jak m.in. Tunezja, Japonia, Słowenia, Włochy, Francja, Wielka Brytania czy Białoruś.

Podsumowując tegoroczne spotkanie konieczne wydaje się wytłumaczenie czym Nordic Summer University w ogóle jest. Przede wszystkim to bardzo dobrze zorganizowana, pozarządowa organizacja międzynarodowa skupiająca naukowców z krajów skandynawskich, bałtyckich oraz – szczególnie w ostatnich latach – także z innych części świata. Członkowie NSU organizują raz do roku tygodniową konferencję w jednym z krajów członkowskich, podczas której równolegle odbywają się spotkania w ramach każdego z ośmiu, interdyscyplinarnych *Study Circle* oraz dodatkowego *Study Circle X*. To wydarzenie ma taką samą nazwę jak cała organizacja. Każde ze *Study Circle* spotyka się również w okresie zimowym, podczas tak zwanego *Winter session*². Możliwe jest także zorganizowanie spotkania *ad hoc*. Każde ze *Study Circle* obraduje przez kolejne 2 lata, następnie może zgłosić propozycję utworzenia nowego koła.

Jak co roku organizatorzy zapewнили uczestnikom niezwykle ciekawy i kreatywny program popołudniowych i wieczornych zajęć artystycznych. Warto nadmienić, że także w godzinach wczesnoporannych, ci z członków organizacji, którzy mieli ochotę mogli uczestniczyć w zajęciach jogi, w nauce baletu, tańca czy w różnych formach osvajania się z własnym ciałem i głosem w otoczeniu lasu czy na brzegu morza. Popołudniowy program był jednak każdego dnia zaskoczeniem. Już podczas pierwszego wieczoru, kiedy to nastąpiło oficjalne otwarcie 66 edycji letniej Nordic Summer University, organizatorzy zaprosili wszystkich chętnych na występ taneczny zespołu folkowego ČIEKURS, którego członkowie ubrani w tradycyjne stroje, prezentowali zgromadzonemu typowe tańce łotewskie. Drugą atrakcją wieczoru otwarcia był występ grupy folkowej PUTNI, która odśpiewała serię tradycyjnych pieśni narodowych.

Drugiego wieczoru komitet organizacyjny Nordic Summer University przygotował coś specjalnego. Tym razem był to współczesny performance o intrygującym tytule „*She Dances*”, w którym wystąpiły trzy tancerki: Santa Grīnfelde, Inta Balode and Krista Brīge.

² Ostatnie *Winter Session* dla aż czterech *Study Circles* - Study Circle 5: Human Rights and International Relations, Study Circle 1: Understanding Migration in Nordic and Baltic Countries, Study Circle 2: Appearances of the Political oraz Study Circle 8: Comparative Futurologies) dzięki nawiązaniu współpracy przez doktorantki z Pracowni Badań Praw Orientalnych Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, odbyło się we Wrocławiu w dniach 26-28 lutego 2017 r. Było to pierwszy raz w historii NSU kiedy udało się zorganizować *Winter Session* dla czterech kół w jednym miejscu.

Jak usłyszała publiczność w zapowiedzi przed przedstawieniem, *She Dances* to gra trzech kobiet odnosząca się do znaczenia ruchu. Santa Grīnfelde – choreograf, Inta Balode – projektantka oraz Krista Brīge – krytyk tańca spotykają się we wspólnej przestrzeni i bawią się kinetycznymi, werbalnymi, wizualnymi, dramatycznymi oraz sentymentalnymi aspektami ruchu oraz percepcji³. Być może sam opis przedstawienia brzmi trochę abstrakcyjnie, jednak z pewnością było to niesamowite doświadczenie, gdzie ruch przeplatał się z dźwiękiem i światłem, pozostawiając publiczności niezapomniane doznania artystyczne.

Trzeci wieczór to kolejne niespodzianki. Tym razem Annemari Autere - nauczycielka baletu, z którą część uczestników miała okazję stawiać pierwsze kroki w tej trudnej sztuce oraz Inga Gaile, jedna z lokalnych koordynatorek tegorocznego spotkania a przy okazji poetka, przygotowały zaskakujące, w pełni improwizowane wystąpienie poprzedzone wcześniejszą wystawą zdjęć innych uczestników Nordic Summer University.

Kolejny wieczór należał do *Circle 7*, czyli koła które za pośrednictwem artystycznych performanców próbuje ilustrować pewne problemy nurtujące współczesność. Publiczność miała okazję zobaczyć nad czym intensywnie pracowali przez ostatnie dni członkowie *Circle 7*, biorąc osobisty udział w ich wystąpieniach.

Dzień piąty był, zgodnie z długą tradycją NSU, okazją do poznania okolic miejsca w którym akurat odbywała się letnia edycja. Specyfiką tej organizacji jest m.in. to że spotkania odbywają się co roku w innej lokalizacji, jednak za każdym razem jest to precyzyjnie wybrana przestrzeń, w otoczeniu natury ale również w pobliżu największych atrakcji danego regionu. Uczestnicy mogli więc skorzystać z szerokiego pakietu proponowanych wycieczek, które przygotowali organizatorzy. M.in. można było udać się na trekkingową wyprawę po pobliskim szlaku biegnącym przez las, brzeg morza oraz naturalne jaskinie albo wybrać się na przejażdżkę końmi brzegiem Morza Bałtyckiego. Ci, którzy chcieli poznać więcej historii mogli pojechać na wycieczkę z przewodnikiem do Rygi albo tylko wybrać się tam na spacer po starym mieście. Oczywiście w ofercie była też wizyta w muzeum. Wieczorem wszyscy uczestnicy zgromadzili się na plaży, ponieważ tego dnia obiad odbywał się właśnie w takich okolicznościach przyrody, a prelegenci mieli okazję poznać się bliżej z innymi członkami swoich kół. Ten obfitujący w wiele atrakcji i przygód dzień zakończył się występem na żywo zespołu Pēteris Narubins and friends, który grał aż do zachodu słońca.

Niestety wszystko co dobre, zawsze się kończy, także i edycja letnia Nordic Summer University. Podczas przedostatniego wieczoru członkowie zgromadzeni w Soukrasti mogli

³ Opis pochodzi ze strony: <https://nsu2017.wordpress.com/2017/07/23/cultural-programme/>, dostęp: 25.08.2017.

jeszcze przez chwilę podyskutować nad ważnymi problemami społecznymi, dla których tłem były trzy krótkie filmy zaprezentowane na dużej scenie: “Lai Smuki” w reżyserii Lāsma Ābele, “EksĀmenS” w reżyserii Inese Kļava oraz “Garāžas” w reżyserii Katrīna Neiburga.

Wieczór zamknięcia NSU to zgodnie z tradycją czas na refleksje, podziękowania oraz plany na przyszłość. Po wzruszającym przemówieniu szefowej NSU Disy Kamuli, wystąpił fenomenalny zespół Latvian Voices. Latvian Voices to grupa kilku kobiet pochodzących z Łotwy, śpiewających *a cappella*. Wykonując swoje utwory, które w większości są komponowane przez nie same, łączą tradycyjne melodie ludowe z dźwiękami natury oraz muzyką popularną, co w połączeniu daje niesamowity efekt. Na pożegnanie odbyła się uroczysta kolacja, a chętni mogli bawić się do białego rana przy dźwiękach muzyki DJ Dambis and Zēlli.

Oprócz bogatej oferty wydarzeń artystycznych, jak co roku, organizatorzy przygotowali serię wykładów o różnorodnej tematyce. Na Łotwie swoją obecnością zaszczyliła uczestników profesor Sigridur Thorgeirsdottir⁴ z Uniwersytetu na Islandii. Jej obszar zainteresowań badawczych obejmuje przede wszystkim filozofię Nietzsche, filozofię feminizmu oraz filozofię natury. Profesor wystąpiła dwa razy – po raz pierwszy 27 lipca prezentując wykład pt.: *The Torn Robe of Philosophy. From Mansplaining Lady Philosophy to Remembering her Wisdom* oraz 29 lipca z prelekcją zatytułowaną *Philosophy of the Body, Philosophy in the Body, and why Thinking is not Neuter*. Drugim z gości specjalnych była dr Cecilia Malmström Olsson, specjalistka z zakresu badań nad tańcem. Od ponad 30 lat prowadzi ona swoje badania przede wszystkim w krajach skandynawskich oraz w Wielkiej Brytani, wcielając się rolę niezależnego badacza, wykładowcy czy pisarza. Dr Olsson w swojej pracy skupia się w głównej mierze na zagadnieniu połączenia tańca i estetyki oraz tańca i polityki, próbując zgłębić te tematy z różnych perspektyw takich jak m.in. tożsamość, płeć, rasa czy władza. Publiczność miała okazję wysłuchać refleksji dr Olsson 28 lipca, kiedy to wystąpiła z prezentacją *Researching Dance as Transformative Strategy* oraz 30 lipca, kiedy to prezentowała swoje badania dotyczące: *Function, Fissures and Failures: Researching Choreography and Dance*⁵.

Oczywiście Nordic Summer University, poza szeregiem rozmaitych wydarzeń towarzyszących, to przede wszystkim obrady w ramach poszczególnych *Study Circle*. Z

⁴ Więcej informacji o badaniach oraz publikacjach profesor Sigridur Thorgeirsdottir można znaleźć na jej stronie internetowej: <http://uni.hi.is/sigrthor/>, dostęp: 25.08.2017.

⁵ Opis pochodzi ze strony: <https://nsu2017.wordpress.com/2017/07/23/cultural-programme/>, dostęp: 25.08.2017.

uwagi na fakt, że byłam członkiem *Circle 5 – Human Rights and International Relations*, w sprawozdaniu skupię się wyłącznie na prezentacji badań oraz problemów badawczych przygotowanych i zaprezentowanych przez pozostałych członków tego koła. *Circle 5* to koło, którego koordynatorami są Mogens Chrom Jacobsen oraz Oleg Bresky.

Podczas tegorocznej edycji tematem przewodnim dyskusji w ramach *Circle 5* była edukacja, a w szczególności spojrzenie na nią przez pryzmat praw człowieka. Koordynatorzy zaproponowali cztery obszary tematyczne, które miały stanowić podstawę do dyskusji toczących się podczas tegorocznego sympozjum. Były to:

1. Edukowanie na temat praw człowieka w szkołach podstawowych i szkołach ponadpodstawowych;
2. Edukowanie na temat praw człowieka dla specjalistów, w szczególności prawników oraz sędziów;
3. Promowanie praw człowieka wśród społeczności, które nie są świadome ich istnienia;
4. Prawa człowieka w badaniach opinii publicznej.

Obrady *Circle 5* oficjalnie rozpoczęły się 27 lipca 2017 r., od uroczystego otwarcia Mogensa Chroma Jacobsena, który wyraził nadzieję na ciekawe prelekcje i następujące po nich inspirujące dyskusje, życząc wszystkim owocnych obrad.

Jako pierwsza wystąpiła Liudmila Ulyashyna⁶ z referatem: *Universal culture of human rights in Europe: Analysing the success and failures of the "most advanced in the world" human rights system*. Swoje wystąpienie rozpoczęła od wprowadzenia, gdzie podkreślała że przez dziesięciolecia zachodnioeuropejski system praw człowieka stanowił źródło inspiracji dla uzasadnienia celu jakim jest powstanie uniwersalnej kultury praw człowieka. Opierając się na koncepcji uniwersalnej kultury praw człowieka jako koncepcji *lex specialis* oraz ostatecznego celu światowego programu edukacji w zakresie praw człowieka, prelegentka dokonała krytycznej analizy kilku instrumentów Unii Europejskiej, mianowicie obywatelstwa europejskiego oraz Karty Praw Podstawowych. Stwierdziła przy tym, że jako "wyłączne" i "alternatywne" pojęcia podstawowych zasad międzynarodowego reżimu praw człowieka, mogą one spowodować erozję tego reżimu. Celem analizy prelegentki było wyciągnięcie wniosków, czy i jak, odejście od podstawowych zasad prawnej koncepcji praw człowieka, przyczynił się czy też spowodował aktualny kryzys systemu praw człowieka w Europie.

⁶ Liudmila Ulyashyna – menadżer w Human Rights House, Oslo, Norwegia.

Po krótkiej przerwie, poprzedzonej burzliwą dyskusją, zaprezentowała się Barbara Gornik⁷, której referat dotyczył zagadnienia: *An anthropology for human rights, its theoretical findings and effects on education and human rights*. Według opinii dr Gornik, spojrzenie na prawa człowieka z antropologicznego punktu widzenia ma istotny wpływ na zrozumienie jak te prawa funkcjonują na poziomie lokalnym. Prawa człowieka bowiem, używane na takim poziomie, a w szczególności w kontekście socjologiczno-politycznym, ulegają często transformacji poprzez adaptację i dostosowywanie się do wartości funkcjonujących w ramach danych społeczności lokalnych. Nie bez znaczenia pozostaje tu wpływ stosunków władzy oraz ich potężnych struktur, które nadają temu procesowi specyficzny charakter, co może w rezultacie prowadzić do odejścia od oficjalnych ram uniwersalnego systemu praw człowieka. Prelegentka, opierając się na podejściu antropologicznym, próbowała w swoim przemówieniu odpowiedzieć na pytanie: Dlaczego prawa człowieka nie są realizowane w istniejącym społeczeństwie? Dalszej refleksji towarzyszyły też pytania o uniwersalizm, relatywizm oraz imperializm kulturowy.

Po przerwie obiadowej, na zakończenie pierwszego dnia obrad, uczestnicy mieli przyjemność wysłuchać przemówienia Larsa Ersleva Andersena⁸, zatytułowanego: *Arrested Development in Beirut Migration, security and dilemmas of consociational democracy*. Prelegent zwrócił uwagę na bardzo aktualny i istotny współcześnie problem, mianowicie niezaprzeczalny fakt korupcji, która przekłada się na faktyczną efektywność przekazywania środków międzynarodowych na rzecz pomocy uchodźcom. Jak podkreślał w swoim wystąpieniu, nawet pomimo że międzynarodowa społeczność bardzo dobrze zdaje sobie sprawę, że ogromna część środków przekazywanych Libanowi w związku z kryzysem migracyjnym, rozplywa się i znika w kieszeniach libańskiej elity, środki te nadal przekazywane są na takich samych zasadach, bez stawiania chociażby dodatkowych warunków jak np. wprowadzanie rozwiązań, które miałyby wyeliminować problem korupcji. W rezultacie, libańska elita czerpie faktyczne korzyści z kryzysu uchodźców, podczas gdy dla tych najbardziej zainteresowanych pomocą międzynarodową - libańskiego społeczeństwa oraz uchodźców z Palestyny i Syrii - powoduje to dodatkowe, nawarstwiające się problemy. Przede wszystkim przekłada się to na zwiększenie przestępczości, a co za tym idzie również handlu narkotykami, molestowania seksualnego, włączając w to także prostytucję dzieci. W dziedzinie gospodarki społeczeństwo to zderza się z ciągle rosnącym bezrobociem oraz obniżaniem wynagrodzeń dla pracowników.

⁷ dr Barbara Gornik - University of Primorska na Słowenii

⁸ Lars Erslev Andersen - Senior Research Fellow at the Danish Institute for International Studies (DIIS)

Drugiego dnia konferencji, 28 lipca, zaprezentowały się kolejne dwie osoby, w tym pierwsza z reprezentantek Uniwersytetu Wrocławskiego mgr Agnieszka Kuriata⁹, której prezentacja dotyczyła aktualnego w Europie Zachodniej zagadnienia, mianowicie obecności stroju religijnego, a w tym przypadku konkretnie stroju muzułmańskiego w publicznych placówkach edukacyjnych (*Legal regulations concerning presence of Muslim clothing in public schools*). Muzułmanki mieszkające w krajach Unii Europejskiej – jak referowała prelegentka - już od lat 90. walczą o możliwość noszenia na terenie szkół chust muzułmańskich, stanowiących swoisty symbol miejsca kobiety w islamie. Od kiedy w 2004 r. Francja zakazała noszenia *hidżabów* na terenie szkół publicznych, do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nieustannie wpływają skargi wskazujące na naruszenie wolności religijnej oraz dyskryminację. Linia orzecznicza jest już jednak dostatecznie ugruntowana i skarżący spotykają się z odrzucaniem skarg jako bezpodstawnych. Mimo braku generalnych zakazów obowiązujących na obszarze całych krajów, bardzo wiele szkół wprowadza własne regulaminy, w których wprost zakazuje się noszenia symboli religijnych. Wiodącym argumentem jest chęć ochrony dzieci przed naciskami ze strony środowisk fundamentalistycznych i skupienie ich uwagi na nauce, a także ochrona innych dzieci przed presją powodowaną przez coraz bardziej widoczną obecność muzułmanów w szkołach. Jednakże, coraz częściej wskazuje się, że mechanizm ten przynosi zgoła odmienne efekty, gdyż pozbawione możliwości przestrzegania zwyczajów muzułmańskich kobiety, rezygnują z edukacji już na etapie podstawowym, często w związku z decyzją rodziny. Mgr Kuriata w swoim wystąpieniu przedstawiła szereg przykładów kiedy to zezwalanie na strój religijny w szkole, jak i odmawianie możliwości uzewnętrzniania wyznania poprzez ubiór, powoduje wiele konsekwencji, z którymi współczesne społeczeństwa muszą sobie coraz częściej radzić. Niektóre kraje – jak np. Francja – zdecydowały się na prawne uregulowanie tego fenomenu – zabraniając ogólnie wszelkich przejawów religijności w szkole. Inne natomiast – jak np. Niemcy – zezwalają nauczycielkom na noszenie chust religijnych mimo ich prozelitycznego charakteru.

Tego dnia swój referat zaprezentował również były sędzia Trybunału Konstytucyjnego na Białorusi Alexander Vashkevich, który przybliżył zgromadzonym sytuację prawną w swoim kraju w wystąpieniu zatytułowanym: *Indirect access to the Constitutional Court of Belarus : better than nothing but definitely not enough*.

⁹ mgr Agnieszka Kuriata – doktorantka w Katedrze Doktryn Politycznych i Prawnych Uniwersytetu Wrocławskiego; ekspertka w Pracowni Badań Praw Orientalnych

Następny dzień obrad – 29 lipca – obfitował w kolejne wartościowe i zajmujące prelekcje. Jako pierwszy wystąpił Poul Lübcke¹⁰, stawiając kontrowersyjne pytania badawcze w wykładzie *Religion and Human Rights*. Następnie dr hab. Magdalena Tabernacka¹¹ z Uniwersytetu Wrocławskiego skupiła się na obecności zajęć z religii katolickiej w polskich szkołach, podczas prezentacji *Religion and ethics in primary and secondary schools in Poland. Between opportunism and reality*. Religia jest przedmiotem szkolnym w polskich szkołach od 1990 r, a zdecydowana większość dzieci uczęszcza na te zajęcia, choć nie jest to obowiązkowe. Oczywiście, dla dzieci które z różnych powodów nie chcą brać udziału w takich spotkaniach, powinny być organizowane równoległe lekcje z etyki. Jak łatwo się domyślić, z przyczyn organizacyjnych, takie zajęcia często nie odbywają się wcale. Zdaniem prof. Tabernackiej, ma to znaczący wpływ na sferę publiczną oraz życie społeczne w Polsce. Jak argumentowała podczas wystąpienia, jednym z głównych wymogów demokracji oraz przestrzegania praw człowieka, jest przecież poszanowanie pluralizmu w religii oraz w kulturze. Przypadek Polski ilustruje natomiast zjawisko, w którym czynniki społeczne, kulturowe, prawne i organizacyjne, we współpracy z władzą publiczną oraz organizacjami pozarządowymi, mają kluczowe znaczenie dla życia jednostek, jak i całej społeczności.

Tego dnia członkowie *Circle 5* mieli okazję wysłuchać jeszcze dwóch innych wykładów, w tym koordynatora koła Mogensa Chroma Jacobsena¹² pt.: *Emile Durkheim on Moral Education* oraz Onervy Kiianlinny, która wystąpiła gościnnie jako członek *Circle 2* z prezentacją pt.: *The space for human rights activism opened by the aesthetics of diplomacy*.

Przedostatni dzień edycji letniej Nordic Summer University to wystąpienia dwóch doktorantek z Katedry Doktryn Politycznych i Prawnych Uniwersytetu Wrocławskiego – mgr Barbary Jelonek¹³ oraz mgr Katarzyny Sadowej¹⁴. Obie doktorantki przedstawiły licznie zgromadzonym wyniki swoich badań oraz towarzyszące im refleksje. Mgr Barbara Jelonek, skupiająca się w swojej pracy badawczej na sytuacji kobiet w Japonii, przedstawiła publiczności prelekcję *Human rights in opinion polls – Woman rights in Japan*, w której to zaznajomiła zgromadzonych z odmieną, przede wszystkim z uwagi na kulturę ale też i środowisko społeczno-prawne, sytuację Japonek które to np. automatycznie rezygnują z pracy w momencie urodzenia dziecka. Jak podkreślała mgr Jelonek jest to tak silnie zakorzenione

¹⁰ Poul Lübcke – Uniwersytet w Kopenhadze

¹¹ dr hab. Magdalena Tabernacka – Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego

¹² Mogensa Chroma Jacobsena – doktor filozofii i nauk politycznych na Uniwersytecie w Kopenhadze

¹³ mgr Barbara Jelonek - doktorantka w Katedrze Doktryn Politycznych i Prawnych Uniwersytetu Wrocławskiego; ekspertka w Pracowni Badań Praw Orientalnych

¹⁴ mgr Katarzyna Sadowa - doktorantka w Katedrze Doktryn Politycznych i Prawnych Uniwersytetu Wrocławskiego; ekspertka w Pracowni Badań Praw Orientalnych

kulturowo, że przeciętna Japonka nie wyobraża sobie sytuacji, w której miałyby postąpić niezgodnie z tradycją. Prelegentka w swojej prezentacji przedstawiła także powszechność łamania praw kobiet w środowisku pracy. Zaprezentowała również wiele interesujących statystyk oraz badań m.in. Global Gender Gap Raport (GAP) i porównała sytuację kobiet w Kraju Kwitnącej Wiśni do innych krajów m.in. Polski. Natomiast mgr Katarzyna Sadowa, na co dzień zajmująca się problematyką prawa muzułmańskiego, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii zabójstw tzw. honorowych w krajach muzułmańskich, ale i również wśród społeczności muzułmańskich w krajach Europy Zachodniej, przygotowała wykład, którego tytuł sformułowała na zasadzie pytania otwartego: *Education – the best measure for combating “honour” based violence?* Mgr Sadowa przedstawiła w trakcie swojego wystąpienia różne strategie, które funkcjonują w systemach szkolnych wielu państw oraz rezultaty jakie przyniosło ze sobą ich wprowadzenie w życie. Wyraziła też nadzieję na powstanie nowych i lepszych programów, które miałyby szansę dotrzeć do większej liczby szkół, a tym samym uchronić przed zjawiskiem honorowych zabójstw kolejne pokolenia – przede wszystkim - kobiet.

Zwieńczeniem tygodniowych spotkań i dyskusji było wystąpienie Mariany Barchuk¹⁵, która przybliżyła obecną sytuację na Ukrainie w wystąpieniu: *The human right as the part of the human security of Ukraine*. Bezpieczeństwo człowieka (*human security*) na Ukrainie, zdaniem prelegentki, jest na niskim poziomie. Niebezpieczeństwo w tym obszarze związane jest z powolnym procesem identyfikacji i integracji narodu, podziałami społeczeństwa wynikającymi z używanego języka ukraińskiego, a także niewątpliwy wpływ na to ma polityczny i ekonomiczny kryzys, jak i – co równie istotne - niski poziom kultury prawnej. Ramy prawne systemu ochrony praw człowieka na Ukrainie, będącej w przeszłości częścią ZSRR gdzie władze powszechnie łamały prawa człowieka – postrzegane są jako nieefektywne. Temat praw człowieka istnieje, jednak nie dostrzega się jego priorytetowej roli w polityce państwa. Dramatyczne wydarzenia z 2014 r. ukazały jednak nową rzeczywistość Ukrainy. Eskalacja międzynarodowego, zbrojnego konfliktu pomiędzy Ukrainą i Rosją, doprowadziła do kryzysu humanitarnego w Donbasie. Jak wykazali obserwatorzy OBWE, mieszkańcy okupowanych terytoriów, podczas tego konfliktu, doświadczali rozmaitych naruszeń praw człowieka m.in. dyskryminacji z uwagi na używany język i wyznawaną religię, wywłaszczano ich własność ziemską, byli porywani i pozbawiani swobody poruszania się,

¹⁵ Mariana Barchuk - associate professor, Institute of Philology and The Institute of History, Faculty of International Relations of the Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraina

zmuszani do ciężkiej pracy, a nawet torturowani. Wszystkie te zdarzenia przyczyniły się do wzrostu zainteresowania społeczeństwa ukraińskiego pytaniem o prawa człowieka, jako kluczowego komponentu bezpieczeństwa ludności. Jak przekonywała prelegentka, główne kierunki, w ramach których podejmuje się obecnie działania to: popularyzacja kultury prawnej i tematyki praw człowieka w mediach społecznościowych, umacnianie pozytywnej roli organizacji międzynarodowych w upowszechnianiu wiedzy o prawach człowieka (m.in. misje OBWE, Komitet Czerwonego Krzyża) a także organizowanie seminariów edukacyjnych w szkołach wyższych (konferencje studenckie, dyskusje). Wszystkie te działania promują budowę społeczeństwa obywatelskiego, wzrost kultury prawnej oraz poszanowanie praw człowieka. Po swojej prelekcji, Mariana Barchuk, musiała się dodatkowo zmierzyć z ponad godzinną serią trudnych pytań, w których nie brakowało takich zagadnień jak przyszłość Ukrainy, status Krymu czy nawet ciekawy problem niechęci części społeczeństwa do używania języka ukraińskiego.

Ze uwagi na fakt, że uczestniczyłam już w dwóch poprzednich edycjach NSU – edycji letniej 2016 w Orivesi w Finlandii oraz we współorganizowanej przez Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego edycji zimowej 2017 we Wrocławiu, nie była dla mnie zaskoczeniem specyfika wygłaszanych przez uczestników prezentacji. NSU to nowatorska platforma, gdzie prelegenci zdecydowanie częściej przedstawiają do dyskusji konkretny problem badawczy, propozycję potencjalnych rozwiązań czy projekty artystyczne, niż wykłady o charakterze ściśle akademickim, do których przywykliśmy chociażby podczas konferencji odbywających się w Polsce. Co szczególnie warto podkreślić, najważniejszą częścią wystąpienia danej osoby nie jest wcale ustna prezentacja, a właśnie dyskusja nad przedstawionym problemem, która odbywa się zaraz po i trwa przynajmniej dwa razy dłużej niż sam referat prelegenta. Jest to czas na refleksję, pytania, konstruktywną krytykę oraz czas na cenne uwagi od bardziej doświadczonych naukowców. Co ciekawe, dyskusjom tym nie towarzyszy wyłącznie krytyka oraz ton moralizatorski komentujących, a wręcz przeciwnie, atmosfera zachęca do wymiany doświadczeń oraz wiedzy i ma na celu przede wszystkim pomoc prelegentowi w poszerzaniu i ulepszaniu swoich badań. Osobiście uważam, że jest to jeden z największych atutów tej organizacji oraz coś co należałoby przenieść na grunt konferencji odbywających się w Polsce, gdzie niekiedy referaty nie wzbudzają w widowni potrzeby zadawania pytań.

Podsumowując, śmiało należy uznać kolejną edycję Nordic Summer University za ogromny sukces. Organizatorom udało się zgromadzić w jednym miejscu wielu znakomitych naukowców i badaczy zajmujących się bardzo różnorodną tematyką, którzy dodatkowo

przyjechali na Łotwę z wielu, odległych krajów Unii Europejskiej, a nawet spoza jej granic. Pokłosiem dyskusji konferencyjnych *Circle 5* będzie publikacja w międzynarodowym czasopiśmie *Nordicum-Mediterraneum. Icelandic E-Journal of Nordic and Mediterranean Studies*¹⁶, którego publikacja planowana jest na początek 2018 r. Kolejne spotkanie *Circle 5*, już pod nową nazwą - *Patterns of Dysfunction in Contemporary Democracies; Impact on Human Rights and Governance* - zgodnie z tradycją, odbędzie się w sesji zimowej – tym razem w dniach 2-4 lutego 2018 r. w Kopenhadze. Nastomiast kolejna edycja letnia NSU, zrzeszająca wszystkich członków organizacji, odbędzie się w lipcu 2018 r. na Gotlandii.

Bibliografia:

<http://nordic.university/organisation/>, dostęp: 25.09.2017

<http://uni.hi.is/sigrthor>, dostęp: 25.08.2017.

<https://nsu2017.wordpress.com/2017/07/23/cultural-programme>, dostęp: 25.08.2017.

<http://nome.unak.is/wordpress/>, dostęp: 25.08.2017.

¹⁶ strona czasopisma dostępna pod adresem: <http://nome.unak.is/wordpress/>, dostęp: 25.08.2017.